

Devre : X

İçtima : 2

S. SAYISI : 277

**Tokad Mebusu Hulûsi Bozbeyoğlu'nun, 7 Ramazan 1274 tarihli
Arazi Kanununun 101 nci maddesinin tefsiri hakkında tavriri
ve Adliye Encümeni mazbatası (4/220)**

Yüksek Reislîğe

Eski hâdiselerde tatbiki lâzımgelen 7 Ramazan 1274 tarihli Arazi Kanununun 101 nci maddesinin tefsir talebi aşağıda arz edilmiştir.

Lâzımgelenlere havale ve tevdi buyurulmasını saygılarımla rica ederim.

Tokad Mebusu
Hulûsi Bozbeyoğlu

Tefsir talebinin mevzuu :

Memleketimizde, meralar gibi memleketin mütaaddit yerlerinde bir veya mütaaddit köy veya kasabalara mahsus yaylak ve kışlaklar vardır. Bunlardan bâzısının Defterhanei Âmirede yani Kuyudu Hakani denilen defterlerde kayıtları varsa da ekserisinin kaydı yoktur. Fakat bu kaydı olmıyanlar dahi evveli bilinmiyen bir zamandan beri bu yerlerden muayyen köy ve kasabalar halkı intifa etmekte, ihtilâf ve niza vukuunda bu yaylak ve kışlağa ait resmî kayıtlar varsa bunlar, yoksa zilyedlik ve kıdem hakkında şahit ve ehli yukuf istimar ile hallolunmakta idi. Son zamanlarda Temyiz Mahkemesi 7 Ramazan 1274 tarihli Arazi Kanununun 101 nci maddesindeki «Defterhanei Âmirede mukayyedolup...» kaydına dayanarak zilyedlik ve intifa ne kadar kadim olursa olsun bu kabîl ihtilâfların şahit ve ehli yukuf ile ispatına cevaz vermeyip ancak tahsis kayıt veya kararı ile ispat edileceğine karar vermiş bu yüzden birçok köyler arasında müessif hâdiseler vukua gelmiş ve gelmekte bulunmuştur.

Bu cihetle eski hâdiselerde tatbiki lâzımgelen mezkûr maddenin tefsir yolu ile bir karara bağlanması lâzımgeldiği kanaatindeyim.

Mucip sebepler:

Filhakika zikri geçen 101 nci maddede «Defterhanei âmirede mukayyet olup» kaydı mevcut ise de memleketimizdeki yaylak ve kışlakların ekserisinin Defterhanei âmirede yani kuyudu Hakani denilen 1331 tarihinde başlayıp 1361 tarihinde hitam bulan tahrir defterlerinde kayıtları olmadığı gibi birçokları da bu tarihlerden sonra köy ve kasabalara terk ve tahsis edilmiştir. Buna mebni bütün müellifler «kadim kıdemi üzere terk olunur» mütearifei hukukiyesine dayanarak kayıt ve tahsis vesikası olmıyan yaylak ve kışlaklara mütaallik dâva ve nizaların evveli malûm olmıyan zamandan beri kimler tarafından intifa edildiğinin şahadet gibi delillerle ispat edilebileceği içtihat ve mütalâasında bulunmuş ve yakın zamana kadar da Bidayet ve Temyiz mahkemelerimizde mümasil dâvalar bu şekilde hal olunagelmıştır.

Nitekim 5602 sayılı Tapulama Kanununun 14 nci ve 5618 sayılı Kanunun geçici 5 nci maddesinde şahadet ve ehli yukuf beyanatı sübut sebebi olarak kabul edilmek suretiyle arz olunan esasa göre Yüksek Meclisçe tanzim ve kabul olunmuştur.

Arazi Kanununun pazar ve panayır yerlerine aidolan ve aynı kaydı ihtiva eden 95 nci maddesi de yukarıda arz olunduğu şekilde tatbik olunmuştur.

Temyiz Mahkemesinin son kararları karşısında memleketimizde köylüler arasında bu yüzden dâva ve münazaalar artmakta ve müessif hâdiseler vukua gelmektedir. Bu vaziyet karşısında mesele nin tefsir yolu ile halline zaruret vardır.

Tefsir fıkrası :

Yaylak ve kışlak ihtilâfları, varsa vesika ile yoksa zilyedlik ve kıdem esasına göre ehli yukuf ve şahit gibi delillerle ispat olunabilir yolunda tefsire varılması hususu arz ve teklif olunur.

Adliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye Encümeni
Esas No. 4/220
Karar No. 63

12 . VII . 1956

Yüksek Reisliğe

Tokad Mebusu Hulûsi Bozbeyoğlu'nun, 7 Ramazan 1274 tarihli Arazi Kanununun (101) nei maddesinin tefsirini talebeden takriri Adliye ve Maliye vekâletleriyle Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğünün mümessilleri huzuru ile tetkik ve müzakere edildi :

Tefsir takririnin hulâsası :

Köy ve kasaba hudutları içinde mevcut yaylak ve kışlakların intifâ tarzına mütaallik olarak Defterhanei Âmirede kayıt bulunmadığı ahvalde intifa hakkının aidiyeti ciheti dolayısıyla tahaddüs eden niza ve ihtilâfların halli için riayet edilmesi lâzımgelen hususların beyan ve izahı suretiyle Arazi Kanununun (101) nei maddesinin tefsirini mutazammın bulunmaktadır.

Mevzuat hükümleri ve tahlil :

Arazi Kanununun (101) nei maddesinde Defterhanei Âmirede mukayyedolup bir kariye ahalisine müstakillen veyahut üç beş kariye ahalisine müştereken minelkadim mahsus olan yaylak ve kışlağın otundan ve suyundan yalnız kendilerine mahsus olan kariye ahalisi intifa eyleyip ecanibinden bulunan diğer kariye ahalisi intifa **edemez ve böyle ahaliye mahsus olan yaylak ve kışlaklar alınıp satılmaz ve tapu ile bir kimseye müstakillen tasarruf ettirilemez, diye hükümler tedvin olunmuştur.**

Filhakika, metnin tetkikinden her hangi bir yaylak ve kışlak yerinin Defterhanei Âmirede mukayyet bulunduğu dair bir vesikanın ibraz edilememesi halinde hâdis olan bir ihtilâfın hini dâvada esbabı sübutiye bakımından istima kabiliyeti bulunmadığı keyfiyeti tetkik ve mütalâa olunabilir. Fakat tefsir talebi zımında mesrut hususların vâkı niza ve ihtilâflarda mücerret Arazi Kanununun yukarda bahsi geçen maddesi hükmüne mutlak surette tâbi tutulması ile intifa olunmıyarak mevzuun sair müdevven hükümlere sirayet ve irtibatı derecesinin de tetkik nazara alınmasını zaruri kılar. Bu bakımdan 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun bazı hükümleri üzerinde tevakkuf olunması icabeder.

Anifen işaret olunan kanunun muvakkat (3) ncü maddesi hükümlerini aynen burada tekrarınnın mevzuu etrafı ile izah edeceği düşüncesiyle metin aşağıya yazılmıştır.

Geçici madde 3. — Bu kanunun uygulanma sırası gelmemiş olan yerlerde, köy, kasaba ve şehir halkı teessüs etmiş teamüllere göre mera veya yaylaklardan münferiden veya müştereken eskisi gibi istifadeye devam ederler.

Köy, kasaba, şehir ve il sınırlarında yapılan veya yapılacak olan değişiklikler mera ve yaylaklardan teamüle dayanan istifade hakkına tesir etmez ve sınır değişikliği sebebiyle mera ve yaylaklardan teamüllere göre istifade hakkı onlardan her hangi bir ücret veya karşılık istenemez.

İhtilâf vukuunda mahkemeler görevlidir.

Maddenin sevk ve vaz'ında başlıca üç esaslı unsur hâkim bulunmaktadır :

1. Kanunun meriyeti tarihinde kadim intifa hakkını tasdik,
2. Kanunun tatbikatı neticesinde idari teşkilât hudutlarında tebeddül vukua gelmiş olsa dahi kadimen müesses hakkı kemafıssabık müntefii lehine terk,
3. İhtilâfların hal merciinin adlî kazaya tâbi bulunması.

Görülüyor ki, kanun vâzı bütün ihtimalleri derpiş etmek suretiyle zuhuru muhtemel ihtilâf ve nizaların hal ve faslı için tevakkuf ve tevaggul etmek suretiyle çare ve tedbir ittiha-zından fariğ olmamıştır.

Bu sadette, bilhassa maddenin metninde yer alan (teamüle göre... istifadeye devam) ve (teamüle dayanan istifade hakkına tesir etmez) ibarelerinin ihmali değil imali gerekmektedir.

Ancak, metinlerde tarafların ikâme edecekleri beyyinelerin mahiyeti hakkında bir sarahat ve kayıt mevcut değildir. Fakat yukarda izah olunduğu veçhile kanun kiraren (teamül) mevzuuna temas etmiş ve bu esası bünyesine almış-

tır. Bu takdirde teamülün ne olduğunun, eskisi gibi istifadenin ne şekilde olabileceğinin ispatına mütaallik hususun teemmülü muktezidir ki, bunun da serbest beyyine esasına dayandığı ve maddenin son fıkrasına mahsusan konulan hükme nazaran da ihtilâf vukuunda kaza merciinin adliye mahkemeleri olduğunu tekiden ifade ve beyan etmek lâzımdır.

Bununla beraber mevzuda şu cihetin de belirtilmesi yerinde olur.

Gerek Arazi Kanununun 101 nci maddesi ve gerekse Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun geçici üçüncü maddesi munhasıran intifa mevzuuna mümas hükümleri vazi ile iktifa ve gayrimenkulün aynına sâri olabilecek her hangi bir tedvin mevzuunu izahtan müctenip kalmıştır.

Netice :

Yukarda izah olunan sebeplere binaen mera, yaylak ve kışlak diye vasıflandırılan yerlerdeki intifa hakkının aidiyeti cihetine mütaallik olmak üzere mektup beyyine ibrazı mümkin bulunmayan hallerde vukuf ehli ve şahit ikame ve istimana sair delillere isnadolunmasına cevaz bulunduğu neticesine varıldığından mesbuk tefsir talebine

mahal olmadığına ittifakla encümenimizde karar verildi.

Takdimen ve müstacelen görüşülmek kaydıyla Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere **Yüksek Reisliğe** sunulur.

Adliye Encümeni Reisi Bu Mazbata M. ve Kâtip

Muğla	Balıkesir
N. Özsan	V. Asena
Amasya	Aydın
İ. Olgaç	C. Ülkü
Çorum	Eskişehir
M. K. Biberoğlu	H. Sezen

İmzada bulunamadı

İsparta	Konya
S. Bilgiç	H. Aydın
Konya	Kütahya

T. F. Baran	S. S. Nasuhoglu
Samsun	Yozgad

R. O. Gümüsoğlu	M. Ataman
Zonguldak	Çankırı

N. Kirişcioğlu	C. Boynuk
----------------	-----------

İmzada bulunamadı

Çanakkale	Gümüşane
S. Sezgin	H. Tokdemir